

ICCAUA Proceedings Journal

Proceedings of the international conference of contemporary affairs in architecture and urbanism-ICCAUA

Volume 8 (December 2025), Pages 1312-1328

Journal homepage: <https://journal.iccaua.com/>

ICCAUA
Proceedings *Journal*
<https://journal.iccaua.com/>

DOI: <https://doi.org/10.38027/ICCAUA2025TR0029>

The Colour of Space: Mapping the Urban Conservation Zones of Samsun**

* ¹Vedia Derda Taşar, ²Merve Söyleyici and ³Aysima Erel

^{1, 2 & 3}Department of Architecture, Faculty Of Architecture and Design, Samsun University, Turkey

E-mail ¹: vediadelderda.tasar@samsun.edu.tr, E-mail ²: merve.soyleyici@gmail.com, E-mail ³: 2106980581@samsun.edu.tr

Abstract

Received: 6 February 2025
Revised: 27 May 2025
Accepted: 18 June 2025
Available online: 5 July 2025

Copyright © 2025 by the author(s).
All rights reserved.

This article is published under an open-access model and is made available in accordance with the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence (CC BY).

The publisher maintains a neutral stance concerning jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

This article has been selected and peer-reviewed for publication in this journal as part of the 8th International Conference of Contemporary Affairs in Architecture and Urbanism, held on 8-9 May 2025 in Alanya, Türkiye.

Colour in architecture is not only an aesthetic element but also a determinant of social memory and urban identity. In this context, the main subject of the study is to examine the connection of the colour-form-material relationship with the space of the registered buildings located in Samsun urban conservation zones numbered I, II and III. Methodologically, a data set was prepared by using geographical information systems within the scope of the registered buildings documented by fieldwork. Thus, the relationship between prominent colour uses and urban space was revealed through visual analysis and mapping techniques. It is aimed to establish a spatial connection. In this respect, the study, which reveals the colour issue with quantitative data, makes an important contribution to the literature. In addition, it is aimed that the study can form a basis for future restoration processes and contribute to the development of conservation policies. As a result of the study, the relationship between building and space is revealed and the effect of the use of colour on the urban space of the buildings under protection is revealed.

Keywords: Urban Conservation Zones ; Urban Heritage ; Colour Analysis, Colour Inventory ; Registered Building.

Mekanın Rengi: Samsun Kentsel Sit Alanını Haritalamak

Özet

Mimari de renk sadece estetik bir öğe değil aynı zamanda toplumsal hafıza ve kentsel kimliğin ortaya konulduğu bir belirleyicidir. Bu bağlamda çalışmanın ana konusu Samsun I, II ve III no'lu kentsel sit alanlarında yer alan tescilli yapıların renk-biçim-malzeme ilişkisinin mekanla kurduğu bağlantının incelenmesidir. Metodolojik olarak, alan çalışmasıyla belgelenen tescilli yapılar çalışma kapsamında coğrafi bilgi sistemleri kullanılarak bir veri seti hazırlanmıştır. Böylece öne çıkan renk kullanımları ve kentsel mekan arasındaki ilişki görsel analiz ve haritalama teknikleriyle ortaya konulmuştur. Mekansal olarak bir bağlantının kurulması amaçlanmıştır. Bu yönüyle renk konusunun nicel verilerle açığa çıkararak çalışma literatüre önemli bir katkıda bulunmaktadır. Ayrıca çalışmanın gelecek restorasyon süreçlerine atlık oluşturabilmesi ve koruma politikalarının gelişmesinde katkı sağlaması hedeflenmektedir. Çalışma sonucunda, yapı ve mekan arasındaki ilişki ortaya konularak koruma altındaki yapıların renk kullanımlarının kentsel mekana etkisi açığa çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Sit Alanları ; Kentsel Miras ; Renk Analizi ; Renk Envanteri ; Tescilli Yapı.

1. Giriş

Renk, mimari bağlamda tarih boyunca toplumların ve devletlerin kendilerini ifade etmelerinin en önemli aracı olmuştur. En temel insani ihtiyaç olan renk doğrudan görme duyusuna hitap ederek, hafıza ile hızlı bir bağlantı kurar. Bu nedenle çoğu şehir kentsel özelliklerinden önce renk durumları ile toplumsal bellek içerisinde yer edinir. Örneğin

** Bu çalışma TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) tarafından yürütülen, 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2022 yılı 1. dönem kapsamında desteklenmeğe değer görülerek projelendirilmiştir.

Mardin şehrinin sarı renkli mimarisi yanında Safranbolu'nun ayırt edici beyazı iki ayrı toplumsal bellek örneğidir. Dolayısıyla kentsel hafıza içerisinde renk güçlü bir bağlayıcıdır. Pek çok mimari eser ve renk arasında kurulan ilişki yerlerin sembolleşmesinde etkindir. Bu durum rengin doğrudan bellek ile olan ilişkisiyle de ilintilidir. Lynch, şehrin hafızasının bireysel edinimlerimize göre farklılaştığını ortaya koyar. Bu konuda verdiği bir kentsel haritalama örneğinde kentlilerin mevcut yer verilerinin haricinde kendi özelleştirdikleri yerler aracılığıyla zihinsel bir harita oluşturduklarını açıklar. Bugün bile geçerli olan bu kuram, pek çok kentin farklılaşan sembolik değerlerinde görülebilir (Lynch, 2013, 23, Aziz Amen 2017; Aziz Amen and Ahmad NIA 2021; Aziz Amen and Nia 2018). Bu bellek içerisinde rengin konumunun görsel hafıza ile ilişkisi düşünüldüğünde çok daha etkin olacağı açığa çıkar. Renk kavramı, Memiş'in de belirttiği gibi bir ayırıcı araç olarak ortaya çıkan duyarlılık durumudur (Memiş, 2007, 3). Ancak renk sadece nesnelere arasında ayırt edici bir unsur değil, tarihsel geçmiş, çevresel veriler ve kültürel etkileşimlerle de iletişim halindeki bir belirleyicidir. Yani renklerin kullanımı kullanıcıların niteliksel özelliklerine, toplumsal ve sosyal yapıya göre farklılıklar taşır. Renk bir bellek aracıdır ve kültürel olarak tarihsel bir süreklilik içerisinden bir çeşit ortaklık oluşturmaktadır. Mimari renk tercihi kültürel kodlarla şekillenir. Osmanlı mimarisinde bağdadi sıva sarı ve beyaz tonları ile dikkat çekerken, Japon mimarisinde ise koyu ahşap tonları mekanın ana rengini belirlemektedir. Dolayısıyla renk kültürel olarak da simgesel bir iletişim dili olarak öne çıkmaktadır. Renk ve mimarlık ilişkisi literatürde sıklıkla ele alınan bir konu olmuştur. Tablo 1'de görüldüğü üzere bu konuda öne çıkan bazı teori ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlardan Semper antik Yunan mimarisinde kullanılan renklerden hareketle "Polikromi" kavramıyla renk konusuna kültürel ve malzeme temelli yaklaşmıştır. Semper'e göre renk mimarinin yapım kültürüne bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. Dolayısıyla mimaride yapının yüzeyine sonradan eklenen bir unsur gibi düşünülmemelidir. Aksine renk, kültür, malzeme ve teknik arasındaki ilişkinin sonucudur (Semper, 1989, 100). Lynch ise mekansal algı teorisinde rengin önemine dikkat çekerek kentlilerin yön bulma algısında renk kullanımının önemini açıklar. Renk, kent hafızasının oluşmasında simgesel bir etkileşime sahiptir (Lynch, 2013, 23-25). Rengin duyuşsal olarak algılanmasına değinen Kwallek ise rengin görsel etkileşiminin yanında dokunsal, işitsel ve mekansal çağrışımları olduğunu ortaya koymuştur. Kwallek iç mekanda yaptığı araştırmalarda renk ve üretkenlik arasında doğrudan bir ilişki olduğunu deneyimlemiştir (Kwallek vd, 1997, 121-123). Renk konusunda LeCorbusier'in mekan modülasyonu ve renk arasındaki ilişkiyi kurduğu Polikromatik mekan teorisi ise mimarlıkta renklerin mekanı üretmek, geometrisini değiştirmek ve kullanıcıyı yönlendirmek gibi etkilerini açığa çıkarmıştır (Scaramuzz, 2023, 558). Son olarak Pallasma mimaride renk kullanımının kişisel deneyim ve atmosferin oluşmasındaki rolüne dikkat çeker (Pallasmaa, 2005, 30-37). Diğer taraftan dijital mimarlıkta renk kullanımında renk ve mimarlık ilişkisi güncel bir tartışma konusudur. Renk ve malzeme arasındaki kadim ilişki yerine dijital mimarlıkta renk dijital araçlarla istenildiği şekilde üretilebilen bir araçtır. Hatta kullanıcı davranışlarına ve tepkilerine göre programlanabilmesi mümkündür.

Tablo 1. Mimarlıkta Renk İlişkisini Ele Alan Bazı Teoriler, Renk Yaklaşımları ve Anahtar Kavramlar.

Teori	Renk Yaklaşımı	Anahtar Kavram
Semper – Polikromi	Kültürel & malzeme temelli	Yapım kültürü, polikromi
Lynch – Kent İmgesi	Yön bulma, aidiyet	Zihinsel harita
Kwallek – Psikoloji	Duyuşsal ve performansal etki	Renk ve verimlilik
Le Corbusier – Paletler	Mekân modülasyonu	Atmosfer ve duygu
Pallasmaa – Fenomenoloji	Duyuşsal ve varoluşsal	Derinlik, sıcaklık

Şehirler içerisinde bazı bölgelerin özellikleri ile farklılaşan bir kültürel ortam sunarlar. Bunlardan başında ise şehrin tarihsel ve kültürel hafızasının yer edindiği, kentsel sit alanları gelir. Günümüz kentsel sit alanlarının genel olarak koruma altına alınarak tescillenen yapıların içinde yoğunlukla yer aldığı alanlar olduğu düşünüldüğünde, bu alanlarda farklılaşan yapı niteliklerini ve renklerini fark etmek mümkündür. Bir bakıma kentlerin renklerini eski kent merkezlerinde takip etmek kültürel belleği de inşa eden bu yerlerde daha ön plana çıkar.

Renk ve kültürel bellek arasında kurulan bu etki, bir diğer açıdan da tarihsel süreçler ve kentsel yapılanmalar arasında da önemli bir ilgi ağı inşa eder. Osmanlı döneminin ahşap malzeme ile inşa ettiği pek çok şehir daha sonraki dönemlerde sivil mimarinin de kagir ya da betona dönüşmesiyle daha farklı bir zihinsel imaj oluşturur. Dolayısıyla renklerin kullanımı, aynı zamanda yapıda malzemeyi, yapım biçimlerini ve hatta inşa edildiği coğrafyayı dahi yansıtır. Eski kent merkezleri de benzer bir kaygı içerisinde renk kullanımının çok çeşitlendiği alanlara sahiptirler.

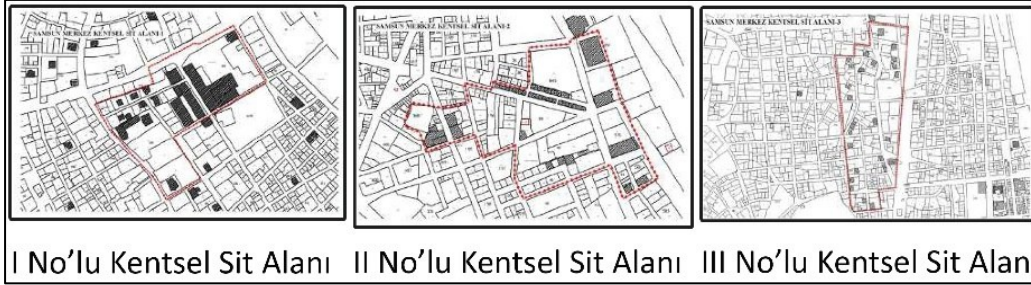
Çalışma yeri olarak seçilen Samsun şehri ise, günümüz I, II ve III no'lu kentsel sit alanlarıyla eski kent merkezini de içine alan sivil ve kamusal mimari örnekler hususunda çok fazla imkân sunar. Şehir, 1800'lere dayanan kentleşme verileriyle kentsel mirasın en iyi takip edilebildiği yerlerden birdir. Hem Osmanlı şehirleşmesinin hem de Cumhuriyet dönemi kentleşme mirasını barındıran şehirde çok farklı yapı unsurlarını bulabilmek mümkündür.

Şehir özellikle kültürel bellek ve renk kullanımı arasında ilişki kurulabilecek önemli bir noktadır. Bu ilişkinin başında şehrin 19. Yüzyıldan itibaren mevcut Müslüman nüfusun yanında gayrimüslim ve yabancılarında aktif rol oynadığı bir şehirselleşme süreci gelir. Buna göre Anadolu kentlerinden farklı olarak Samsun özellikle kamusal

yapıların inşasında çok daha erken bir gelişim gösterir. Daha öncesinde ahşap yoğun kullanımın olduğu şehirde, Tanzimat sonrasında gayrimüslim ve yabancıların kagir yapı inşa edebilmeleri ile daha kalıcı eserler üretilmiş ve mimari biçimlenişte de farklılaşmalara gidilmiştir. Bunun yanında kagir yapıların başta kamusal yapılar olmak üzere kent belleğinde fark edilir şekilde ayrırcı renklerle inşa edilmeleri özelleşen yapı belleğinin de başlangıcı olmuştur. Samsun'un eski kent merkezi olarak ifade edebileceğimiz, Kaleiçi olarak bilinen ve Saathane Meydanı'nın da içerisinde olduğu alanda mevcut olan çok sayıda Osmanlı dönemi cami, hamam ve medrese gibi mimari eserlerinde farklılaşan renk kullanımları olduğu görülebilmektedir.

Aynı zamanda 19. yüzyılda inşa edilen belediye binası, bankalar ve diğer kamusal kullanımlar, yapı malzemesi ve tekniklerinin yanında renk kullanımlarıyla şehir genelinden ayrılır. Örneğin Hükümet Konağı'nın 1930'lardan günümüze ulaşan fotoğraflarında daha koyu bir renk seçildiği anlaşılabilmektedir. Daha ileri bir dönemde ise şehrin önemli bir kalkınma aracı olan Tütün Fabrikası'nın 1950 yıllarına ait fotoğraflarında yine ayırt edici bir renk seçiminin olduğu görülebilmektedir (İpek, vd, 2016: 38).

Çalışmada üç ayrı kentsel sit alanı değerlendirilmiştir: Bunlardan ilki I no'lu kentsel sit alanı olarak, kent merkezinde yer alan ve içerisinde Tekel Reji binaları, okullar ve sivil mimari örneklerin bulunduğu 4,8 ha büyüklüğündeki alandır. İkinci alan ise II no'lu kentsel sit alanı olarak bilinen 3,2 ha büyüklüğünde toplamda 47 tescilli eserin yer aldığı bölgedir. Son çalışma alanı ise III no'lu kentsel sit alanı olup 100. Yıl Bulvarı üzerinde yer alır (Şekil 1). İsmi geçen bu alanların hepsi aynı zamanda Samsun'un eski kent merkezini ve onun etrafında yer alan tarihi yerleşim bölgelerini işaret eder. Söz konusu kentsel sit alanlarında mevcut tescilli yapılar kendi aralarında yer seçimi, malzeme ve nitelik bakımından farklılaşmaktadır.

Resim 1. I,II ve II No'lu Kentsel Sit Alanları (Samsun Kültür Varlıkları Envanteri, 2012, 70,71,72.).

Çalışma I, II ve III no'lu kentsel sit alanlarındaki tescilli yapılarındaki renk kullanımlarını tespit etmesiyle kentsel miras için önemli bir envanter çalışması olma niteliğindedir. Renk kullanımı ile ilişkilendirilerek yapının malzeme, yer seçimi ve yapı niteliği arasında tarihsel bir bağlam kurmasıyla da çalışmanın özgün bir yönü bulunur. Buna göre mimarlık tarihi açısından yakın zaman dilimlerinde inşa edilen yapılar ve renk kullanımları ile bir ilişkililik oluşturulabilir. Diğer taraftan çalışma kentsel miras içerisinde bu renk kullanımlarının sosyal yansımalarını açığa çıkarması bakımından da önemlidir. Çalışmanın problem cümleleri tüm bu bilgiler bağlamında şu şekilde sıralanabilir: “Samsun I, II ve III no'lu kentsel sit alanlarında mevcut tescilli eserlerin renk kullanımları ne şekildedir?”. “Söz konusu tescilli eserlerin renkleri ile yer seçim, malzeme kullanımını, yapı niteliği ve arasında ne şekilde bir ilişki mevcuttur?”. Bu kapsamda çalışmanın amacı I, II ve III no'lu kentsel sit alanlarındaki tescilli yapılarındaki renk kullanımlarının analiz edilmesiyle, koruma altındaki mimari eserlerin envanterinin çıkarılmasıdır. Bu amaçla elde edilen envanterler bir tablo şeklinde inşa tarihi, yapı tekniği ve malzemesi gibi esaslara göre filtrelenebilir olmasıyla yapıların birbirlerine benzerliklerini ve farklılıklarını da ortaya koymuştur. Böylelikle çalışmanın daha sonraki kentsel yenileme ve yapı restorasyonu çalışmalarında tarihi bir hafıza olarak, yapının malzeme seçimi ve yapı tekniği gibi unsurlarda önemli bir alt veri olarak kullanılabilmesi hedeflenmiştir.

Çalışma I, II ve III no'lu kentsel sit alanları ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın yöntemi bu alanlarda fotoğrafıma tekniği ile verilerin toplanmasına ve bu verilerin sayısal olarak tablolaştırılmasına dayanmaktadır. Araştırmacılar tarafından elde edilen fotoğraflar, gerekli renk analizlerinin yapılmasında temel kaynak olacaktır. Ayrıca söz edilen çalışma alanlarında mevcut dokümanlar toparlanarak, belge inceleme tekniği ile de yapıların geçmişte sahip olduğu renklerin ve varsa diğer malzeme bilgilerinin de derlenmesi yine çalışmanın bir diğer boyutudur. Bu doğrultuda çalışma da I, II ve III no'lu kentsel sit alanlarındaki tescilli yapıların fotoğraf, yer koordinatları, inşa tarihleri, restorasyon durumlarını, renk kullanımları, malzeme özellikleri ve yapı mimarisi tespit edilerek “Renk Analiz Tablosu” oluşturulmuştur. Ayrıca mevcut durumda eksik olan tescilli yapı bilgilerinin belge inceleme tekniğiyle yeniden belirlenmesini sağlayarak, yapı belleğindeki eksiklikler giderilmiştir. Renk Analiz Tablosu aracılığıyla yapılan veri tablosunu kullanarak Coğrafi Bilgi Sistemine aktarılmasını sağlayarak, dijital şehir renk belleği haritası oluşturulmuştur.

Çalışmanın orjinal yönü renk analizi ile günümüz tescilli yapılarındaki renk ve malzeme kullanımlarını tespit ederken, gelecekteki her türlü restorasyon, canlandırma veya yenileme projelerinde esas alınacak bir veri tabanını oluşturmasıdır. Ayrıca çalışmanın Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) kapsamında 11 no'lu “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” maddesinin, 11.4. no'lu “Dünyanın kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi

çabalarının artırılması” hedefine uygun olması bir diğer önemli özgül yönüdür. Bu bağlamda “tüm kültürel ve doğal mirasın korunması ve muhafazası” hususunda çalışmada oluşturulan koruma altındaki yapıların renk analiziyle oluşturulacak veri tablosu ve haritalama süreçlerinin, mevcut kültürel mirasa ve tarihsel belleğe katkısı önemli bir veridir. Diğer taraftan günümüzde pek çok mimari yenileme ve restorasyon projesinde farklılaşan renk kullanımlarının olduğu görülebilir. Bu renk kullanımlarının belirlenmesinde uzun belge incelemelerini ve araştırmalarını gerektirmektedir. Ancak buna rağmen bazı uygulamalarda renk ve malzeme arasındaki ilişki gözlemlenmediğinden yapıya uygun renk verilemez. Ayrıca seçilen renk her ne kadar eski yapıya uygun olarak düşünülse de bulunduğu çevre ile ilişkisiz olabilmektedir. Bu bağlamda çalışma araştırmacıların yapılar ve renk ilişkisine kolaylıkla ulaşabileceği bir envanter altlığı olarak bu alanda kullanılabilir çözümler sunmaktadır.

3. Malzeme ve Yöntemler

Bu çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmaktadır. Tablo 2’de çalışmada yürütülen araştırma ve analiz aşamaları görülmektedir. Bu bağlamda çalışma birinci aşamada verilerin toplanması ile başlamıştır. İkinci aşamada toplanan veriler ile Renk Analiz Tablosu oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada bu tablodan hareketle verilerin Coğrafi Bilgi Sistemine aktarılması sağlanmıştır. Dördüncü aşamada veriler yorumlanarak veriler arası farklı ilişkiselikleri araştırmaya imkan veren Renk Analiz Haritaları oluşturulmuştur.

Tablo 2. Çalışma Aşamaları.

Araştırma verileri Tablo 3’te görülebileceği üzere “Renk Analiz Tablosu” isimli Excell tablosu üzerinde kategorilenebilir şekilde sınıflandırılmıştır. Bu tabloda yapı ismi, yapının mevcut fotoğrafı, yer koordinatları, inşa tarihi gibi temel verileriyle, yapının restorasyon durumunu yansıtan bilgiler yer almaktadır. Tablonun en önemli kısmı ise yapının malzeme ve renk kodlarının dış cephe, pencere, kapı, süslemeler, merdivenler, çatı ve varsa diğer kullanımlara göre RAL’a (Avrupa Renk Eşleştirme Sistemi) göre sınıflandırılmasıdır. Tabloda yapının ismi Samsun Büyükşehir Belediyesinden temin edilen halihazır harita üzerinde belirtildiği şekilde yapı ada ve parsel numarasıyla aynı şekilde kodlanmıştır. Yapı fotoğraflarında yapının günümüz hali ile birlikte tescil fişlerinde yer alan eski fotoğrafları da kullanılmıştır. Yapının yer koordinatları Google Earth verileri kullanılarak girilmiş ve ArcGIS programında kullanılmak üzere kodlanmıştır. Bu yapılar için yapılar ait bilgiler koordinatları ile birlikte bir kml uzantılı dosya olarak kaydedilmiştir.

Tablo 3. Yapıların Renk Analizinde Kullanılacak Analiz Tablosu.

Sıra	Yapı İsmi	Yapı Fotoğrafi		Yapının Yer Koordinatları	Yapı İnşa Tarihi	Restorasyon Durumu	Yer	Malzeme	Renk Kodu*
		Mevcut	Geçmiş						
1							Dış Cephe		
							Pencere		
							Kapılar		
							Süslemeler		
							Merdivenler		
							Çatı		
Diğer									

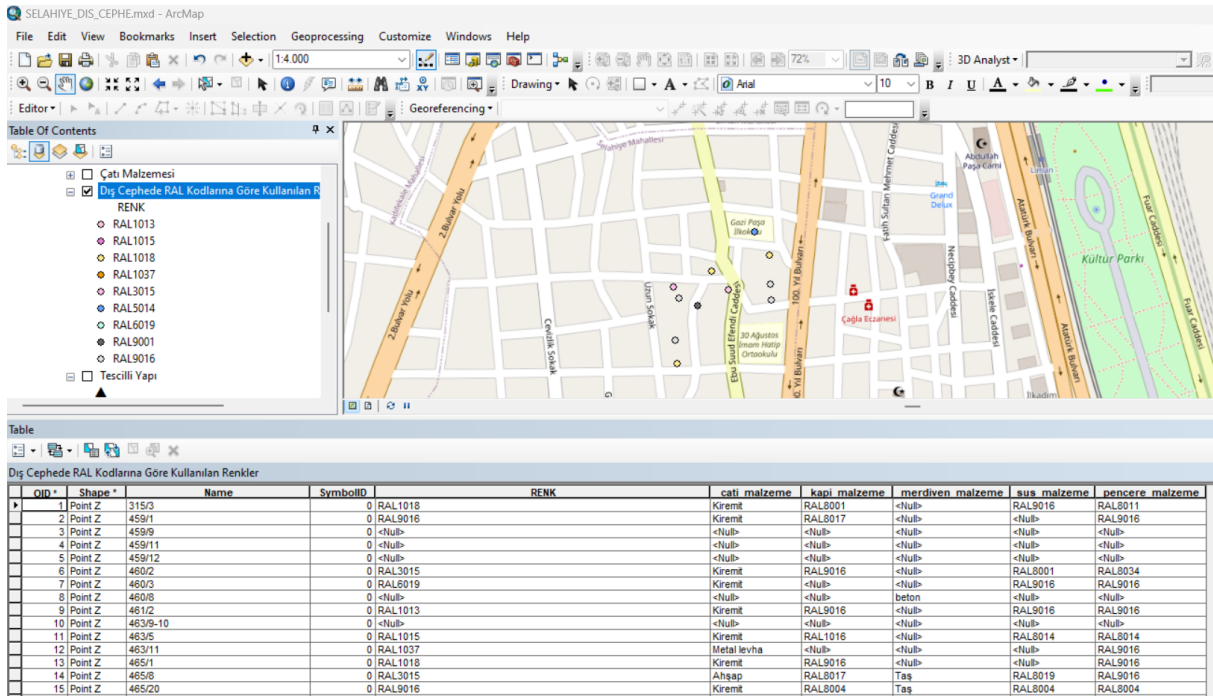
*Renk Kodlarında Avrupa Renk Eşleştirme Sistemi RAL Kodları Kullanılmaktadır.

Araştırmada kullanılacak veriler başlıca fotoğraflama tekniği ile toplanmıştır. Mutlu’ya göre fotoğraflama tekniği bilimsel bir yaklaşım olarak, yapılar için görsel keşif yapabilmenin önemli bir araç olup bu yöntem görsel dayalı araştırmalarda oldukça yer bulmaktadır (Mutlu, 2011: 41-42). Araştırmanın bir diğer yöntemi ise belge incelemesidir. Belge inceleme tekniği, verileri sistematik bir biçimde irdelemeyi mümkün kılar. Aynı zamanda verilerin irdelenmesini ve yorumlanmasını da mümkün hale getirir (Kıral, 2020 :173). Samsun I, II ve III nolu Kentsel Sit Alanlarında tescil altındaki anıtsal ve sivil mimari örneklerin tespiti için koruma altına alınmış olan eserlerin tescil fişlerine ulaşılmıştır (Resim 2). Tescil altına alınmış yapılar tek tek fotoğraflanmıştır. Fotoğraflama aşamasında

yapının en az iki cephesinin kayıt altına alınması sağlanmıştır. Tescil fişleri ve yapıların fotoğraflarından yararlanılarak renk analizinde kullanılacak Analiz Tablosuna veriler girilmiştir. Böylelikle yapılan belge incelemesi sonucunda renk analizine tabi olan yapıların restorasyon geçirip geçirmediği, orijinallikleri, inşa durumları, malzeme ve yapım bilgilerinin elde edilmesi sağlanır. Özellikle çalışma alanında bazı yapılara dair restorasyon durumları ve inşa tarihleri gibi verilere bu şekilde ulaşılması hedeflenmektedir. Ayrıca yapıların ulaşılabilen en eski fotoğraflarının da bu şekilde toparlanmasıyla renk analizi tablosuna işlenmesi sağlanır.

Resim 2. Samsun III No'lu Kentsel Sit Alanında Yeralan Koruma Altındaki Yapıyı Gösteren Tescil Fişi Örneği.

Renk Analiz Tablosunun elde edilmesinden sonra veriler ARCGIS sistemi üzerinden koordinatları kullanılarak dijital Renk Analiz Haritası oluşturulmuştur (Resim 3). Bilindiği üzere bir coğrafi bilgi sistemleri mekansal analizlerde en sık kullanılan yöntem olarak konum tabanlı olan veya olmayan veri setlerini kullanmaktadır. Zira Coğrafi bilgi sistemleri (CBS), Dünya üzerindeki nesne ve olayların haritalanması ve analiz edilmesi için bilgisayar tabanlı bir araçtır. CBS teknolojisi, sorgulama ve istatistiksel analiz gibi geleneksel veri tabanı işlemlerini görselleştirme ve coğrafi analiz avantajlarıyla bütünleştirmektedir (Ki, 2019, 126-128). Çalışmada renk analiz haritası üzerinde yapılar arasında inşa tarihi-renk, malzeme-renk gibi ikili değer kümeleri karşılaştırılarak Coğrafi Analiz (Spatial Analysis) haritalarının oluşturulması sağlanmıştır. Coğrafi analiz yöntemi bu bağlamda veriler arasında ilişkiselliğin, nokta bilgilerinin alan bilgileriyle birleştirilmesi amacıyla bu şekilde görsel olarak veri hafızasının oluşturulmasında önemli bir yöntem olarak kullanılmıştır.

Resim 3. ArcGIS Desktop 10.8’da I no’lu Kentsel Sit Alanının Coğrafi Bilgi Sistemlerine Aktarılması.

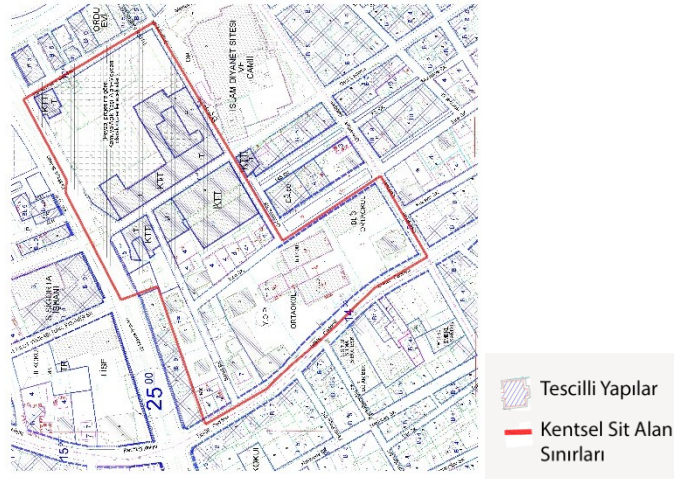
Sonuçta çalışma için gerekli renk kodlarının coğrafi bilgi sisteminde analizinin yapılabileceği bir veri altlığı bu şekilde oluşturulmuştur. Yapı inşaat tarihine ve restorasyon görme durumuna tescil fişlerinden ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapıda kullanılan malzemeler analiz tablosunda dış cephe, pencere, kapılar, süslemeler, merdivenler, çatı ve diğer mimari öğeler olarak sınıflandırılmıştır. Bu bölümde Avrupa renk eşleştirme sisteminden (RAL kodları) yararlanılarak yapıların yapılan sınıflandırmaya göre hangi renk kodlarına sahip oldukları tespit edilmiştir.

4. Sonuçlar

Samsun I, II ve III no’lu kentsel sit alanlarında renk analizi çalışma alanı ve yapısal özellikleri kapsamında bu alanlarda yer alan tescil altına alınmış anıtsal ve sivil mimari örnekler cephe renk özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda yapıların dış cephe renklerinin yanında pencere, kapı, süslemeler (bezemeler), merdiven, çatı ve varsa diğer öğeleri renk analizi kapsamında Avrupa Renk Eşleştirme Sistemi (RAL kodları) kullanılmıştır. Çalışmada bu alanlar öncelikli olarak ayrı ayrı ele alınmış daha sonrasında sonuçlar karşılaştırılarak renk ilişkilerine dair tespitler yapılmıştır.

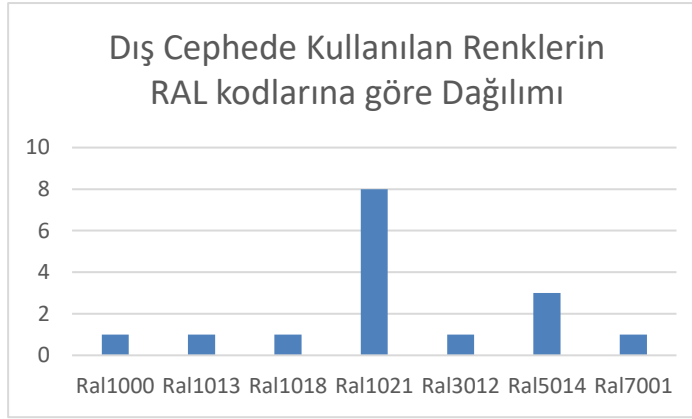
a. Samsun I Numaralı Kentsel Sit Alanı:

Samsun I numaralı kentsel sit alanı 19 Mayıs Bulvarı, Orhaniye Caddesi, Mevlevihane Sokak ve İstiklal Caddesi arasında kalan bölgedir. Bu alanda 19. yüzyılda Fransız Reji Şirketi tarafından inşa edilmiş olan Sigara Fabrikası ve fabrika ile ilgili diğer ek yapılar bulunmaktadır. Ambarlar ve depolar bu ek yapılara örnektir. Bunun yanında alanda 19. yüzyılda inşa edildiği anlaşılan askeri hastane bulunmaktadır. Arşiv belgelerine göre bu hastane yapısı bir süre karantina binası olarak kullanıldığı anlaşılan belirgin söve ve bezemeleri olan kagir bir yapıdır. Bu alanda dikkat çeken bir diğer yapı 23 Nisan İlkokulunun bulunduğu alan üzerinde yer alan yapılar kompleksidir. Daha önce bu alanda yer alan Rum Ortodoks Kilisesinin üzerinde inşa edilmiş olan modern yapılar tescil altına alınmış olsa da orijinal niteliğini koruyan oldukça az yapı örneği kalmıştır. Günümüzde yerel olarak sanat sokağı ismiyle bilinen İnce Sokak üzerinde daha önce gayrimüslimlerin kullanımında olan kagir konutlar ve Rum Kilisesi’nin hizmetinde olan misafirhane binası önemli sivil mimarlık örnekleridir.

Resim 4. Samsun I Numaralı Kentsel Sit Alanı.

RAL kodlarına göre dış cephe, pencere, kapı, merdiven, çatı ve diğer öğelerin kullanımı analizine göre Grafik 1 de görülebileceği üzere Samsun I numaralı kentsel sit alanında bulunan tescilli yapıların dış cephelerinde en fazla kullanılan renk kodu RAL1081 olmuştur. Bununla birlikte bu alandaki diğer renk kodları RAL1000, RAL1013, RAL1018, RAL1021, RAL3012, RAL5014 ve RAL7001'dir.

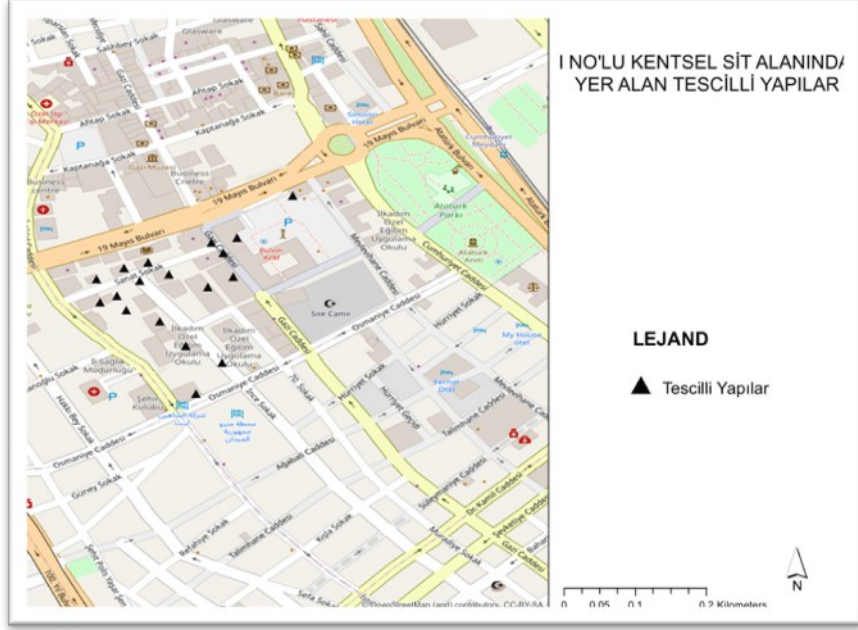

Grafik 1. Samsun I Numaralı Kentsel Sit Alanı Tescilli Yapıların Dış Cephelerinde Kullanılan Renklerin RAL kodlarına göre Dağılımı.

Bu alanda tescilli yapıların pencerelerinde ise RAL8023, RAL8011 ve RAL9003 renk kodları ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte RAL8028 ve RAL8029 kodları da pencerelerde kullanılmıştır. Kapılarda ise RAL8023 ve RAL8011 kodları sıklıkla kullanılmıştır. Bunun yanında RAL8028, RAL8029, RAL9002 ve RAL9003 kodları da kapılarda kullanılmıştır.

Çalışma alanında yapıların dış cephelerinde kagir yapım tekniği kullanıldığı, yapıların bağdadi sıvalı oldukları, merdivenleri olan yapılarda merdivenlerinde taş ve betonarme ve pencerelerin çoğunlukla ahşap olduğu ancak bir örnekte modern plastik malzeme kullanıldığı, çatıların ise kiremit kaplı olduğu tespit edilmiştir. Çatı kiremitlerinin eski sigara fabrikası örneğinde olduğu gibi "Marsilya Kiremiti" olarak bilinen Osmanlı döneminde Marsilya'dan getirilen üzerinde üretici fabrikanın damgasının olduğu kiremitler olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan excell çalışması sonucu toplanan veriler sistematik şekilde ArcGIS 10.8 programına yüklenmiş ve RAL kodlarına göre dış cephe, pencere, kapı, merdiven, çatı ve diğer öğelerin kullanımının haritalanması sağlanmıştır. Harita 1'de I no'lu kentsel sit alanında yer alan sivil ve anıtsal tescilli yapılar yer görülmektedir. Günümüzde bu alanın büyük kısmı kentsel yeniden işlevlendirme kapsamında alışveriş alanı olarak yeniden canlandırılmıştır. Daha önce Osmanlı döneminden (19.yy) kalan bir sigara fabrikası alandaki tescilli yapıların büyük kısmını oluşturmaktadır.

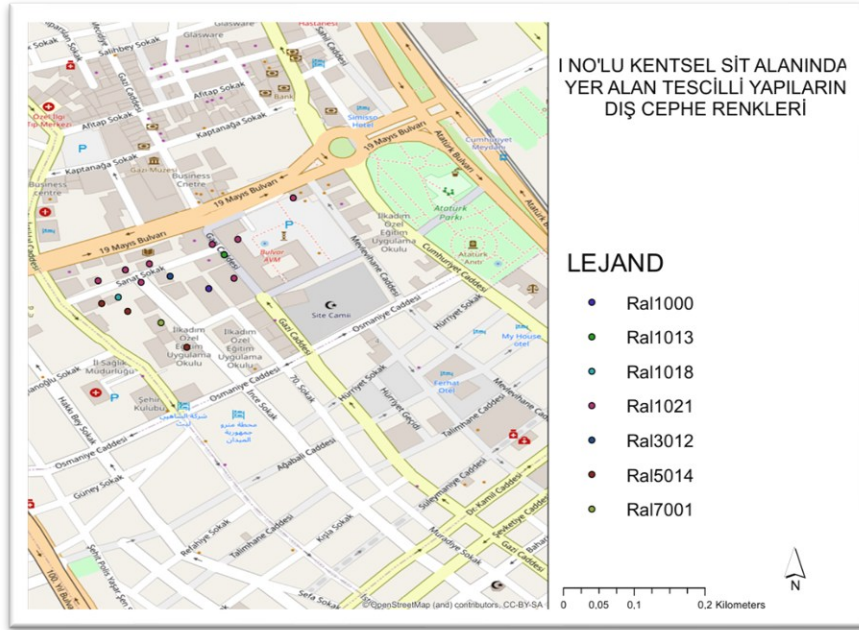

Resim 5. Harita 1 I No'lu Kentsel Sit Alanında Yer Alan Tescilli Yapılar.

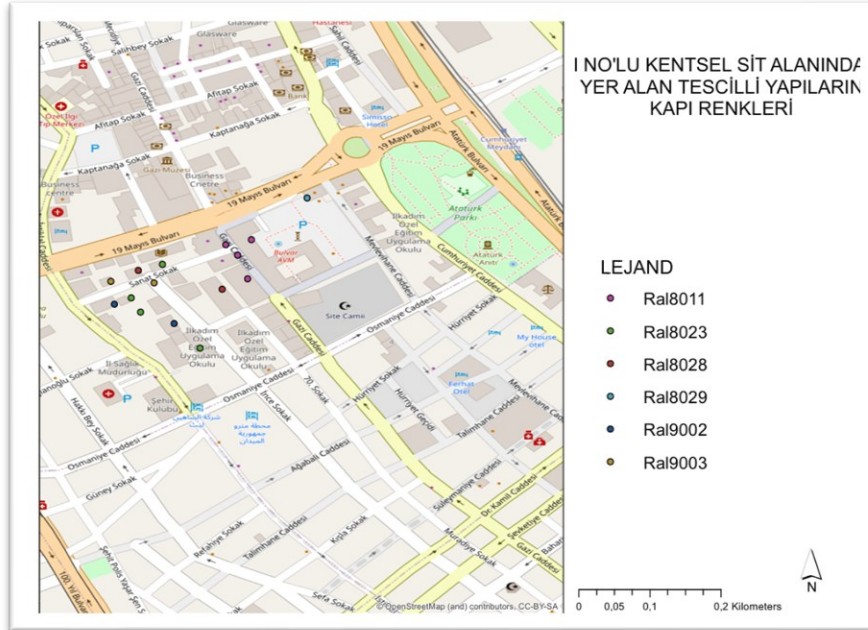
Resim 5. Osmanlı Döneminde Sigara Fabrikası Olarak Kullanılan Tescilli Yapı Günümüzde Bulvar AVM Alışveriş Merkezi Olarak Kullanılmaktadır (Yazarların Arşivinden, 2024).

I no'lu kentsel sit alanında yer alan tescilli yapılarda kullanılan dış cephe renkleri incelendiğinde daha önce sigara fabrikası olarak kullanılan günümüzde ise Bulvar Avm olarak faaliyet gösteren yapı öbeğinde RAL 1021 kodunun kullanıldığını görebilmekteyiz. Bunun dışında alanda hakim olarak sarı tonlarının kullanıldığı RAL 1000, RAL 1013 ve RAL 1018 kodları da kullanılmıştır (Harita 2).

Harita 2. I No'lu Kentsel Sit Alanında Yer Alan Tescilli Yapılarda Kullanılan Dış Cephe Renkleri.

I no'lu kentsel sit alanında yer alan tescilli yapılarda kullanılan kapı renklerinde ise hakim renk kodunun RAL 8011 olduğu görülmektedir. Alanda yer alan kapıların malzeme kullanımında ise yoğun olarak ahşap kullanılmış bunun yanında çelik kapılara da kısmen yer verilmiştir. Renk kodlarının kullanılan malzeme bağlamda kahverengi ağırlığında olması buna göre anlamlıdır (Harita 3).

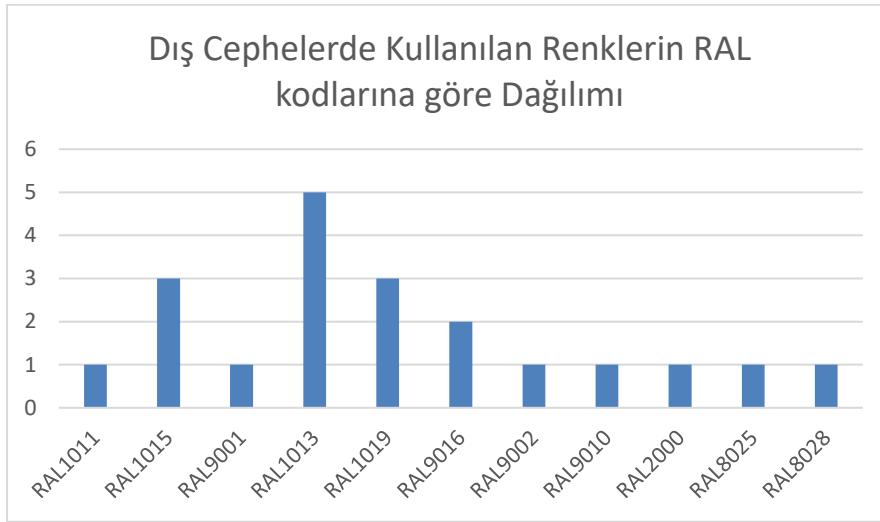
Harita 3. I No'lu Kentsel Sit Alanında Yer Alan Tescilli Yapıların Kapılarında Kullanılan Renkler.

I no'lu kentsel sit alanında yer alan tescilli yapılarda kullanılan pencerelerde ise RAL 8011 ve RAL 9003 eşit oranda bir dağılım göstermektedir. Pencerelerde malzeme olarak ahşap yoğun şekilde kullanılmış bunun yanında pencerelerinde pvc kullanılan bir yapıda ise daha koyu bir ahşap rengi tercih edilmiştir (Harita 4). Alanda yer alan tescilli yapılarda çatı malzemesi olarak kiremit kullanılmıştır. Bu kiremitlerde ise renk tercihi olarak RAL 3020 kodu kullanılmıştır. I no'lu kentsel sit alanında yer alan tescilli yapılarda yer alan dış merdivenlerinde betonarme malzemesi tercih edilmiştir. Yapıların içinde orijinal halinde yer alan ahşap merdivenler kısmen korunmuş olsa da yapı dışarında orijinal merdivenler zaman içerisinde yok olduğundan restorasyon sırasında betonarme olarak yenilenmişlerdir.

Resim 7. Osmanlı Bankası Olarak Kullanılan Yapı (Yazarların Arşivinden, 2024).

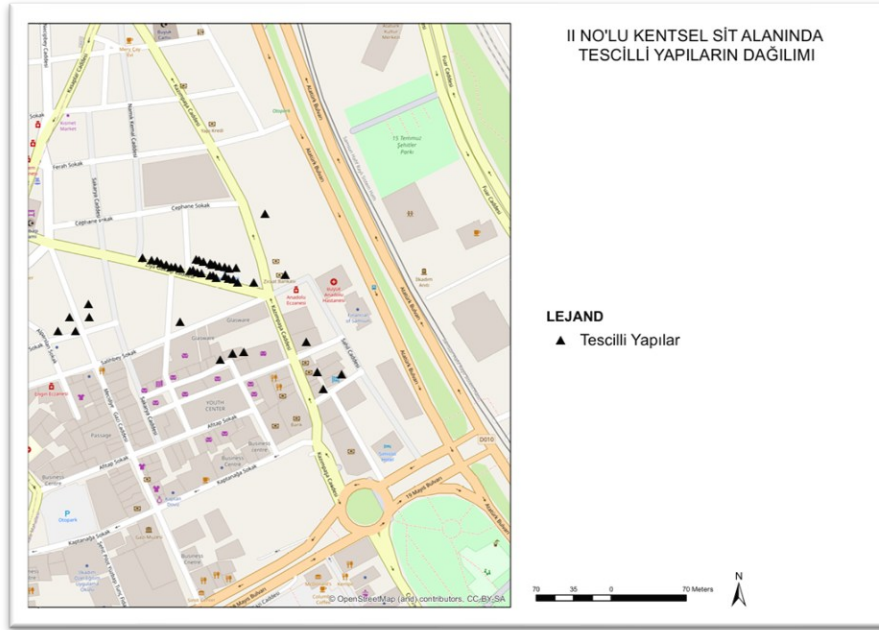
RAL kodlarına göre dış cephe, pencere, kapı, merdiven, çatı ve diğer öğelerin kullanımı analizi sonuçlarına göre Samsun II numaralı kentsel sit alanında bulunan tescil altına alınmış yapılarda en fazla RAL1013 ve RAL1019 renk kodları kullanılmıştır. Grafik 2'ye göre alanda kullanılan diğer renk kodları RAL1011, RAL1015, RAL9001, RAL9016, RAL9002, RAL9010, RAL2000, RAL8025 ve RAL8028 şeklindedir.

Grafik 2. Samsun II Numaralı Kentsel Sit Alanı Tescilli Yapıların Dış Cephelerinde Kullanılan Renklerin RAL kodlarına göre Dağılımı.

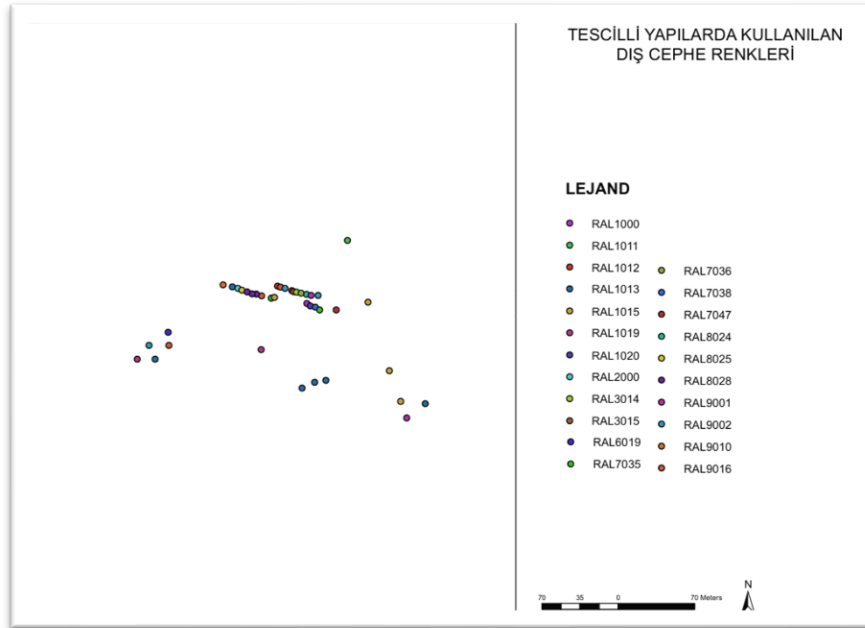
Alanda bulunan tescilli yapıların pencerelerinde en fazla RAL9016 renk kodu kullanılmışken, kapılarda ise RAL9005 renk kodu kullanılmıştır. Tescilli yapıların süslemelerinde ise RAL9016 renk kodu en fazla olmakla birlikte RAL3009 renk koduna da sıklıkla rastlanılmıştır.

II no'lu kentsel sit alanında yer alan tescilli yapıların renk analizini gerçekleştirmek üzere alan verileri I no'lu kentsel sit alanında olduğu gibi ArcGIS 10.8'e coğrafi bilgi sistemleriyle RAL kodlarına göre dış cephe, pencere, kapı, merdiven, çatı ve diğer öğelerin kullanımının haritalanması sağlanmıştır. Bu sayede alanda renk kullanıma dair detaylı bir analiz yapılabilme imkanı bulunmuştur. Toplanan verilere göre alanda 45 adet tescilli yapı bulunmaktadır (Harita 5).

Harita 5. II No'lu Kentsel Sit Alanında Yer Alan Tescilli Yapılar.

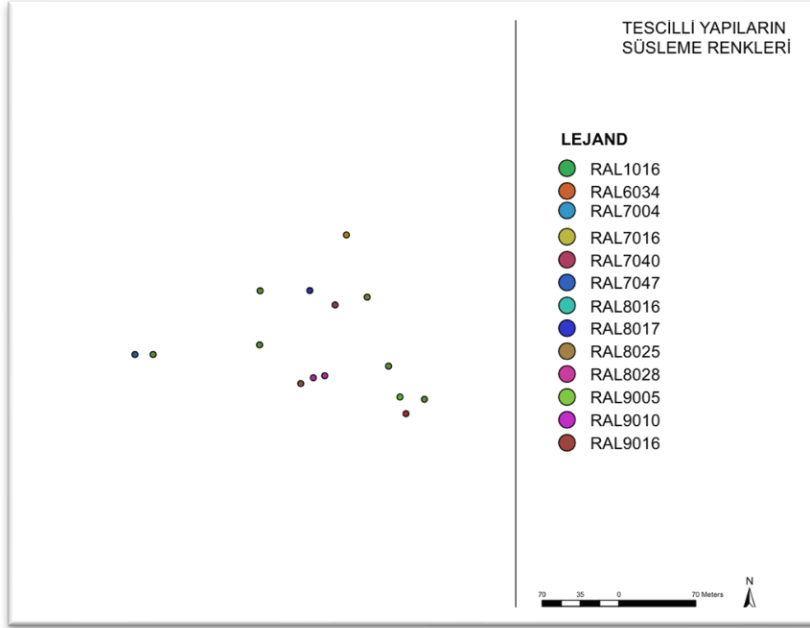
II no'lu kentsel sit alanında yer alan tescilli yapılarda kullanılan dış cephe renklerinde belirli bir kümelenme izlenmemiştir. Ancak RAL 1031 değerinin diğer renklere göre heterojen bir şekilde alandaki yapılarda kullanıldığı anlaşılmaktadır (Harita 6).

Harita 6. II No'lu Kentsel Sit Alanında Yer Alan Tescilli Yapıların Dış Cephe Renkleri.

II no'lu kentsel sit alanında yer alan tescilli yapılarda kullanılan süslemelerinde ağırlıklı olarak RAL 9016 kodu kullanılmıştır. Taş ve kartonpiyer bu süslemelerde kullanılan malzemeler arasındadır. Harita 7'de renk kodlarının dağılımı alanın okunurluğunu arttırmak açısından arka planda bir haritaya yer verilmeden inşa edilmiştir. Çalışma alanındaki tescilli yapılarda kullanılan çatı malzemesinde alüminyum ve kiremit kullanılması nedeniyle 1 nolu alanda olduğu gibi RAL 3020 kodu ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Kapılarda ise RAL 9005 kodu öbeklenme göstermektedir. Bunun nedeni ise bu alanda yer alan kapılarda daha çok çelik, demir ve sac malzemenin kullanılması nedeniyle olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu öbeklenmenin Bedesten çarşısının olduğu alanda görülmesi bu alanın tescil altına alınmadan önce ciddi şekilde yapı aslına uygun olmayacak şekilde tadilat görmesi ve güncel ve erişimi kolay sac gibi yapı malzemelerinin kullanılması dolayısıyla olduğu anlaşılmaktadır. Alanda mevcut olan iki merdivenli yapıda ise

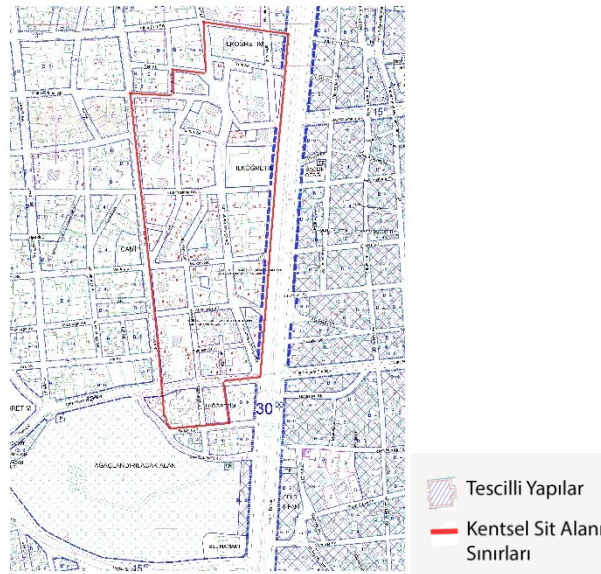
orjinaline uygun taş malzeme kullanıldığı anlaşılmaktadır. Pencerelerde ise ahşap kullanımının sıklıkla tercih edilmesi nedeniyle RAL 8016, RAL 8017, RAL 8025 ve RAL 8028 kodlarının kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Harita 7. II No'lu Kentsel Sit Alanında Yer Alan Tescilli Yapıların Süslemelerinde Kullanılan Renkler.

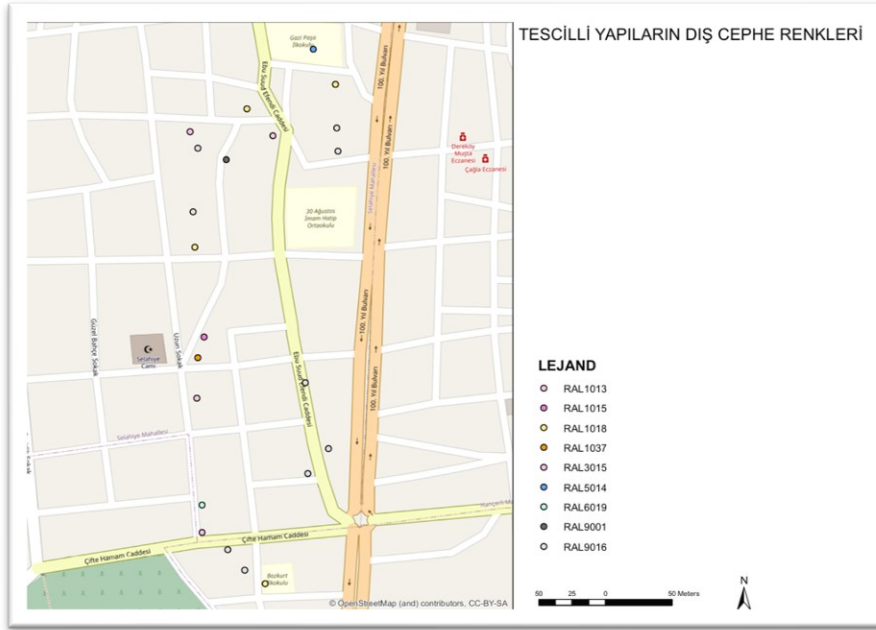
c. Samsun III numaralı Kentsel Sit Alanı:

Samsun III numaralı kentsel sit alanı Selahiye Mahallesi sınırları içerisinde kalmaktadır (Resim 8). Konumu gereği topografik bir eğime sahip olan alanda çok sayıda tescillenmiş yapı bulunmaktadır. Bu yapıların tam adeti 29'dur. Ancak 7 adet yapı günümüzde mevcut olmadığından çalışma kapsamında değerlendirilememiştir. Risk Yönetiminde böylesi bir durumla karşılaşırsa belge inceleme tekniği kullanılarak en yakın tarihli yapı fotoğraflarının elde edileceği ifade edilmiştir. Bu fotoğraflara Samsun Büyükşehir Belediye Koruma Uygulama ve Denetim Büroları Biriminin arşivinden faydalanarak ulaşılmıştır. Ancak risk yönetiminde ön görülmeyen bir sorun mevcuttur. Bu fotoğraflar siyah beyaz ve anlaşılabilirliği düşük şekilde arşivlenmiştir. Bu nedenle şu anda mevcut olmayan yapılar renk analizinde değerlendirilmemiş, bunun yerine mevcut olan yapıların Koruma Kurulu tarafından hazırlanan tescil fişlerinden yararlanarak analizleri yapılmıştır.

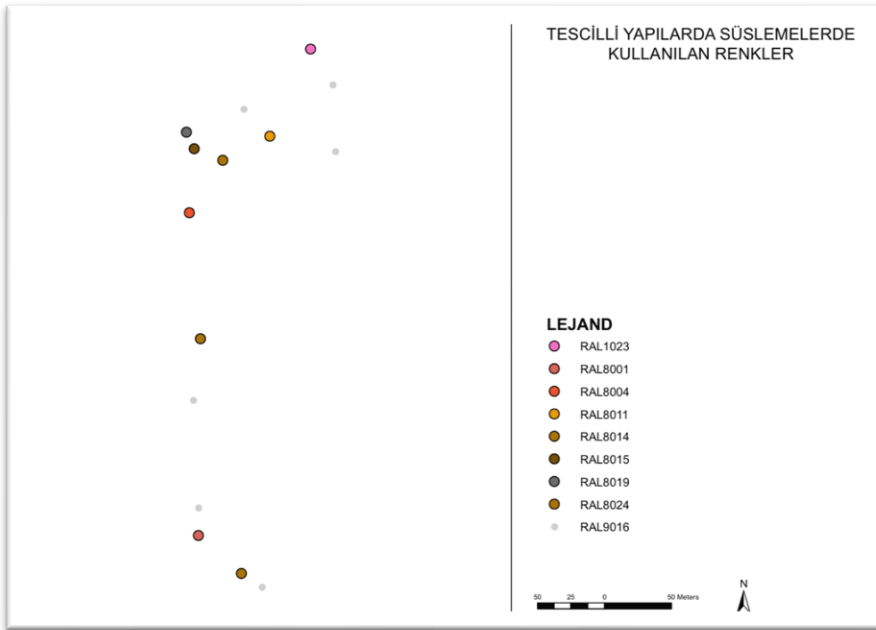
Resim 8. Samsun III Numaralı Kentsel Sit Alanı.

RAL kodlarına göre dış cephe, pencere, kapı, merdiven, çatı ve diğer öğelerin kullanımı analizine göre Samsun III numaralı kentsel sit alanında bulunan tescilli yapılarda dış cephede en fazla RAL9016ve RAL1018 renk kodları

Harita 9. III No'lu Kentsel Sit Alanında Yer Alan Tescilli Yapıların Dış Cephe Renkleri.

Alandaki tescilli yapıların merdivenlerinde ise alan karakterine uygun olarak taş ve betondan yararlanılmıştır (Harita 16). RAL 9016 ve RAL 7021 kodları bu merdivenlerde tercih edilen kodlar arasındadır. Çatılarda ise ahşap, kiremit ve metal levha (saç) malzemeleri kullanılmış ve ağırlıklı olarak RAL 2001 kodu tercih edilmiştir. Yapıların süslemelerinde RAL 9016 kodunun ön plana çıktığı görülebilmektedir (Harita 10).

Harita 10. III No'lu Kentsel Sit Alanında Yer Alan Tescilli Yapıların Süslemelerinde Kullanılan Renkler.

4. Tartışmalar

Bu çalışmada Samsun I, II ve III no'lu kentsel sit alanlarında yer alan tescilli yapıların renk kullanımları, coğrafi bilgi sistemleri temelinde haritlandırılmıştır. Böylece dijital teknolojilerle desteklenmiş görsel veri tabanı yaklaşımının kentsel sit alanlarında nasıl kullanılabilmesine dair örnek bir model sunulmuştur. Elde edilen bulgular, I, II ve III no'lu sit alanlarının yapım yılı, işlevsel kullanım, yapı malzemesi ve geçmiş restorasyon müdahaleleri gibi etkenler sonucunda kendi içinde özgül birer renk karakterine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu karakterin belirlenmesinde ise sit alanlarının kent içerisindeki işlevsel bağlamı etkili olmuştur. 19. Yüzyılda yapılmış kagir yapıların dış cephe renklerinde ana malzeme bir renk ögesi olarak kullanılabilmiştir. Bu dönemde inşa edilmiş taş yapılarda taşın kendi

renği bir tasarım ögesi olarak da kullanılmıştır. Aynı zamanda bağdadi tekniğiyle inşa edilmiş yapılarda da renk olarak beyaz ve sarı arasında geniş bir skala kullanılmıştır. Ancak bu renklerin çoğu günümüze aktarılırken yanlış restorasyon süreçleri ya da çeşitli onarımlarla orijinal niteliklerini kaybetmiş durumdadırlar. Özellikle taş yapıların sıva ile kaplanarak iç ve dış cephelerinin değiştirilmesi, ahşap veya mermer merdivenler yerine betonarme merdivenler kullanılması gibi bir takım yanlış uygulamalar nedeniyle cephe özellikleri zamanla kaybedilmiştir.

Diğer taraftan ticari bir odak olan II numaralı sit alanında daha endüstriyel renk tonlarının kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda II no'lu alanda RAL 1013 ve 1019 gibi açık bej ve gri tonlarının kullanımının artması, alanın ticari niteliği ve yapı cephelerinin yeniden işlevlendirme sırasında geçirmiş olduğu tadilatlarla açıklanabilir. I no'lu alanda RAL 1000, 1013 ve 1018 gibi sarı tonlarının baskınlığı bu bölgedeki malzeme kullanımı ve yapım tekniğiyle bağlantılıdır. III no'lu alanda ise RAL 9016 (beyaz) ve RAL 1018 (açık sarı) renklerinin öne çıkması, alanın konut yoğun karakterinin yansımaları olduğu düşünülmektedir. Bu sonuçlar renklerin yapı türü ve malzeme kullanımı ile olan yakın ilişkisini belgelemesi açısından oldukça değerlidir.

Görülebileceği üzere çalışma alanlarında renk kullanımı ise yapım teknolojileri arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Çalışma alanları arasında en fazla müdahalaya uğradığı düşünülen II no'lu alanda güncel malzeme kullanımları renk çeşitliliğini arttırmıştır. I no'lu alanda ise bedesten örneğinde görülebileceği gibi derinlemesine bir arşiv kaydı tutulmadığından pek çok tescilli yapının orijinal renk kullanımı bilinmemektedir. Ayrıca araştırma sırasında III no'lu kentsel sit alanında mevcut olmayan yedi tescilli yapıya ait renk verilerine ulaşılamamış olması, arşiv belgelerinde ve tescil fişlerinde siyah beyaz ve düşük çözünürlüklü yapı fotoğraflarının olması bu yapıların çalışmaya dahil edilememesine neden olmuştur. Bu durum ise özellikle yapı niteliği yüksek kentsel sit alanlarında arşiv ve envanter çalışmasının ne kadar önemli olduğunu göstermek için yeterlidir. Tescil altında oldukları halde yapıların geçirmiş olduğu müdahalelerin orijinal renk, malzeme ve tasarım kararlarına etkisi belirsizdir. Bu durum ise özellikle dijital yapı analizi ile haritalamanın yapı orijinalliğini koruması açısından ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda bu çalışma, Türkiye'deki kentsel sit alanlarında mimari renk analizi yapılmasına yönelik ilk dijital haritalamalardan biri olarak değerlendirilebilir. Koruma politikaları açısından bu tür çalışmalar, genellikle ihmal edilen bir değer olarak renklerin belgelenmesini sağlayarak gelecek restorasyon projelerinde başvuru kaynağı olabilir. Özellikle yerel yönetimler ve Koruma Kurulları için coğrafi veri tabanlı bu tür sistematik analizlerin geliştirilmesi restorasyon süreçlerinin doğru şekilde ilerlemesi için faydalı olacaktır. Bu çalışmada oluşturulan coğrafi bilgi sistemleri endeksli renk envanteri somut bir rehber niteliği taşımaktadır.

5. Sonuçlar

En temel ifadeyle renk ışığın nesnelere tarafından yansıtılmasıyla gözde oluşan algı durumudur. Renkler insanlar üzerinde güzellik ve hoşluk ile ilgili çağrışımlar oluştururlar. Renk sadece görme gücü ile ilgili bir kavram olmayıp aksine bütün duyu mekanizmasını (ses, koku, tat, sıcaklık ve dokunma) bir bütünlük içinde etkileyebilen bir algı durumudur. Rengin mimaride kullanımı ise akla ilk olarak mekan üzerindeki etkisiyle gelir. Örneğin mekanın tasarımında renklerin bir alanın hacimsel algımızda etkili olurlar. Olduğundan daha büyük, daha geniş veya daha basık gibi duysal yaklaşımlara bu sayede ulaşabiliriz. Bu noktada renklerin, mekanın formlar ve dokusal etkilerine eşlik edecek bir etmen olarak göze çarparlar. Bir mekanın duysal yaklaşımlara benzer şekilde sıcak veya soğuk algılanması yine kullanılan malzeme, hacim ve formun yanında öncelikle renk ile ilişkilidir. Örneğin renk mekân ilişkisi sıcak-soğuk, doymuş-doymamış ve açık-koyu renklerin farklı etkilerinde görülebilir. Cephede renk kullanımında ise kullanılan malzemenin doğal renginden yararlanılarak oluşturulan renk birliktelikleri ile malzeme ve yapay boyalarla elde edilen birliktelikler kullanılabilir. Mimarlıkta renklerin kullanımına dair en çarpıcı örnekler anıtsal ve sivil mimari niteliği bulunan eserlerde görülebilir. Bu yapılardaki renk tercihleri kullanılan malzeme ile ilgili olmakla birlikte genellikle dönemin öne çıkan renkleri kullanılmaktadır. Renk tercihlerinde malzemenin yanında kullanıcı kimliği, inanç faktörü ve geleneksel faktörlerde etkin olmuştur.

Bu çalışma kapsamında, Samsun I, II ve III numaralı kentsel sit alanlarında yer alan toplamda 100'ün üzerinde tescilli yapının dış cephe, pencere, kapı, çatı, süsleme ve merdiven gibi mimari öğelerinde kullanılan renklerin, RAL renk eşleştirme sistemine göre analiz edilmiştir. Çalışmanın temel araştırma sorusu, "Samsun I, II ve III numaralı kentsel sit alanlarında yer alan tescilli yapıların renk kullanım biçimleri nelerdir ve bu renklerle yapıların yer seçimi, malzeme kullanımı ve nitelikleri arasında nasıl bir ilişki vardır?" şeklinde formüle edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, her sit alanının kendine özgü bir renk şemasına sahip olduğunu ortaya koymuştur. I no'lu alanda sarı ve pastel tonlarının, II no'lu alanda açık bej, gri ve siyah tonlarının, III no'lu alanda ise beyaz ve açık sarının yoğunlukta olduğunun tespit edilmesi yapılarındaki renk tercihlerinin özellikle yapıların malzeme türü, yapım teknikleri ve günümüzdeki kullanım şekilleri arasında güçlü bir ilişki olduğu göz önüne sermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre renklerin mimari ve kentsel tasarımda sadece bir dekorasyon unsuru değil, aynı zamanda kentsel belleği oluşturan önemli bir bağlayıcıdır. Bu açıdan yapım kültürü ile iç içe geçmiş bellek taşıyıcıları olarak renklerden bahsetmemiz doğru bir yaklaşım olacaktır. Samsun'un üç ayrı kentsel sit alanında yapılan bu renk analizi, mekânın renk hafızasının tarihsel ve yapısal verilerle nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ortaya çıkarılan renk haritaları nicel birer veri olmasının yanında renklerin kentsel mekandaki rolüne dair ileri okuma ve karşılaştırmalar yapabilecek potansiyele sahiptir. Gelecekteki çalışmalarda yapıların orijinal renklerinin tespit edilmesi için pigment analizlerinin ve boya katman incelemelerinin yapılması renk konusunda daha fazla bilgi elde edilmesine imkan verecektir. Ayrıca kentsel sit alanlarında kullanıcılara yönelik söylev analizleri ve derinlemesine mülakatlar yapılarak

bu alanlarda hem geçmişe yönelik bir renk tespiti yapılabilir hem de mevcut renklerin katılımcılar üzerindeki etkisi araştırılabilir. Böylece özellikle renk hafızası ve mekan algısı konusunda güçlü bir entegrasyon sağlanabilecektir.

Teşekkürler

TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) tarafından yürütülen, 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı (2022/1) kapsamında desteklenmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olduğunu beyan etmemektedir.

Kaynaklar

- Amen, M. A., & Nia, H. A. (2021). The effect of cognitive semiotics on the interpretation of urban space configuration. *Journal of Contemporary Urban Affairs*, 1(2), 21–32. <https://doi.org/10.25034/ijcua.2017.3645>
- Amen, M. A. (2017). The inspiration of Bauhaus principles on the modern housing in Cyprus. *Journal of Contemporary Urban Affairs*, 1(2), 21–32. <https://doi.org/10.25034/ijcua.2017.3645>
- Amen, M. A., & Nia, H. A. (2018). The dichotomy of society and urban space configuration in producing the semiotic structure of the modernism urban fabric. *Semiotica*, 2018(222), 203–223. <https://doi.org/10.1515/sem-2016-0141>
- Babazadeh-Asbagh, N. (2011). The conservation and revitalisation of Mirza Mehdi Farashbashi's house in Tabriz [Master's thesis, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran]. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.12404.73609>
- Babazadeh-Asbagh, N. (2018). The adaptive reuse of Cibali Tobacco Factory, Kadir Has University. *Tourism Graduate Students Research Congress*, 9, 203–210. Famagusta, Northern Cyprus. <https://doi.org/10.2139/ssrn.5119737>
- Babazadeh-Asbagh, N. (2022). Theories of conservation and scientific restoration from Gustavo Giovannoni's point of view. *International Conference of Contemporary Affairs in Architecture and Urbanism*, 5(1), 648–658. Alanya, Türkiye. <https://doi.org/10.38027/ICCAUA2022EN0161>
- Babazadeh-Asbagh, N. (2024). Cultural heritage interpretation: Problems and proposals for the medieval churches in the walled city of Famagusta, Northern Cyprus. Türkiye: Municipality of Alanya. E-ISBN: 978-625-99484-4-7. <http://doi.org/10.2139/ssrn.5119840>
- İpek, N., Yılmaz, C., & Seylan, A. (2016). *Fotoğraflarla Samsun (1960 Sonrası)* [Samsun with photographs (post-1960)]. Samsun: Samsun Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Ki, J. (2019). GIS and big data visualization. In J. Rocha & P. Abrantes (Eds.), *Geographic information systems and science* (pp. 119–133). London: IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.82052>
- Kwallek, N., Woodson, H., Lewis, C. M., & Sales, C. (1997). Impact of three interior colour schemes on worker mood and performance relative to individual environmental sensitivity. *Colour Research and Application*, 22(2), 121–132.
- Lynch, K. (2013). *Kent İmgesi* [The image of the city] (İ. Başaran, Trans.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Memiş, H. Ö. (2007). *Renk algısının algısal organizasyonun bireysel farklılıklar metodu ile değerlendirilmesi ve renk algısında cinsiyet farklılıkları* [Evaluation of colour perception using the individual differences method in perceptual organisation and gender differences in colour perception] [Master's thesis, İstanbul University, Social Sciences Institute, Department of Psychology].
- Pallasmaa, J. (2005). *The eyes of the skin: Architecture and the senses*. England: John Wiley and Sons Ltd.
- Samsun Kültür Varlıkları Envanteri. (2012). *Samsun cultural heritage inventory*. Samsun: Samsun Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Scaramuzz, P. (2023). Le Corbusier and Pierre Jeanneret's Cité Frugès: The polychromy issues. *Journal of Civil Engineering and Architecture*, 17, 557–563. <https://doi.org/10.17265/1934-7359/2023.11.007>
- Semper, G. (1989). *The four elements of architecture and other writings* (H. Mallgrave, Trans.). New York: Cambridge University Press.